

I.

Ongeveer 30 jaar voor den aanvang van den vrijheids-oorlog werd Philips van Marnix te Brussel geboren, uit een adellijke, Zuidnederlandsche, uit Savoye stammende familie, wier leden hier hooge ambten bekleedden. Veertien jaar oud ging hij met zijn broeder Jan naar de Leuvensche Universiteit; in het vermaarde Collegium Trilingue zal hij een goeden grondslag hebben gelegd voor zijn kennis van Latijn, Grieksch en Hebreuwsch. Enkele jaren later vertrekt Jan naar het buitenland; gedwongen, zegt een oude overlevering, „om Christus' wil”. Philips zou, op zijn verwijt „de vleeschpotten van Egypte liever te hebben” tot onderzoek der Schrift en bekeering gekomen, hem weldra zijn gevolgd. Wellicht bracht hij echter eerst eenigen tijd door aan de Sorbonne; wat later vindt men de broeders te samen aan de Hoogeschool te Dôle. Vandaar vertrekkend, bezoeken zij Italië en keeren dan terug naar *Genève*, waar zij onder de eerst ingeschrevenen zijn der in 1559 geopende Universiteit. ¹⁶⁾ Een daad, die spreekt!

Calvijn en Beza zijn hun van dien tijd af vurig vereerde leermeesters. „Ille Dei propheta” heet Calvijn later in een brief van Philips. ¹⁷⁾

In 1561 keeren zij terug naar Nederland. En van 1561—1565 leven zij „verborgen onder het kruis”, als Philips het uitdrukt. ¹⁸⁾ Zij bekleeden geen ambt en leven teruggetrokken, maar niet ledig. Beiden wijdden zij zich aan de belangen der Religie. Jan stichtte met Saravia de gemeente van Brussel. ¹⁹⁾ Philips deed in 1562 reizen naar Engeland, ondanks belagende vijanden, waarschijnlijk in het belang der kerken, in het verkeer waarmee hij zijn grootste genot zegt te vinden. ²⁰⁾ Gehuwd, vestigt hij zich in Oranje's baronie, Breda, waar hij vriend en gastheer is van geloofsgenooten. Alva's vonnis rekent hem en zijn vrouw dit en het bezoek der preek tot zware schuld. ²¹⁾

Als in 1566 de beeldenstorm het land doorvaart, en daarop vrees voor de gevolgen ieders hart vervult, beantwoordt Marnix een „Martinist”, die den „dullen hoop” met verachting doorhaalde, met zijn *Van den beelden afgheworpen*. Het door de afgoderij ontroerde volk is hem een werktuig Gods. ²²⁾

Reeds eer had Philips stellig de betrekkingen aangeknoopt